

Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri määruse „Ida-Viru ettevõtluse investeeringute toetus“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määruse „Ida-Viru ettevõtluse investeeringute toetus“ eelnõu (edaspidi eelnõu) kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitikate rakendamise seaduse (edaspidi *ÜSS2021_2027*) § 10 lõike 2 alusel.

Käesoleva Õiglase Ülemineku Fondist (edaspidi *ÕÜF*) rahastatava eelnõu abil panustatakse Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021-2027 (edaspidi rakenduskava) prioriteedi „Õiglane üleminek“ erieesmärgi „võimaldada piirkondadel ja inimestel tegeleda liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide saavutamise ja Pariisi kokkuleppe alusel 2050. aastaks liidu kliimanetraalsele majandusele ülemineku sotsiaalsete, tööhõivealaste, majanduslike ja keskkonnamõjudega“ tegevussuunda „Majandus ja töajõud“. Eelnõu hõlmab rakenduskava meetme nr 21.6.1.1 „Ida-Viru ettevõtluse investeeringute toetus“ sekkumist „Ida-Viru ettevõtluse investeeringute toetus (sh tööstus)“.

Rakenduskava kohaselt on Eestis õiglase ülemineku sihtpiirkonnaks Ida-Viru maakond, mida kliimanetraalsele majandusele ülemineku Eestis enim mõjutab ja mille majandust on vaja seetõttu ümber kujundada, eesmärgiga seda mitmekesistada ja luua uusi kõrge lisandväärtusega töökohti. Kooskõlas eeltooduga, toetatakse eelnõu alusel seega suuremahuliste investeeringute kaasamist ja seeläbi uute, kõrgema lisandväärtusega töökohtade ning ettevõtete teket. Lisaks tootmise käivitamiseks või teenuste pakkumiseks vajaminevatele põhivarainvesteeringutele võimaldab eelnõu ka teadus- ja arendustegevuse (edaspidi *TA tegevus*) elluviimise ning töötajate koolitamise toetamist juhul, kui need on oluliseks eelduseks põhivarainvesteeringute tegemisel ja eelnõu eesmärkide ning tulemuste saavutamisel.

Õiglase ülemineku peamiseks sihtgrupiks on rakenduskava kohaselt nii uued kui ka olemasolevad, peamiselt väikese ja keskmise suurusega ettevõtjad, kes on huvitatud teadus- ja tehnoloogiamahukate ärimudelite arendamisest ning seeläbi töökohtade loomisest Ida-Viru maakonnas.

Eelnõu ja selle alusel toetatavad projektid ning projektide tegevused aitavad ühtlasi kaasa Eesti pikaajalise strateegia „Eesti 2035“ sihi „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ saavutamisele.

Eelnõu avaldab positiivset mõju samuti järgnevale:

- riigieelarve tulemusvaldkonna „teadus- ja arendustegevus ja ettevõtlus“ programmi „ettevõtluskeskkond“ meetme „tehnoloogia- ja arendusmahukate investeeringute tegemise stimuleerimine“ tegevuste „ettevõtete finantseerimisvõimaluste ja kapitali kättesaadavuse parandamine (laenud ja käendused) ning „välisinvesteeringute kaasamise toetamine ning investeeringuid toetava keskkonna kujundamine (sh usaldusväärsuse tagamine ja riskide maandamine)“ elluviimisele;
- Eesti teaduse, arendustegevuse, innovatsiooni ja ettevõtluse arengukava (edaspidi *TAIE*) üldeesmärgi „Eesti teadus, arendustegevus, innovatsioon ja ettevõtlus suurendavad koostöös Eesti ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust, pakkudes konkurentsivõimelisi ja kestlikke lahendusi Eesti ja maailma arenguvajadustele“ ja suuna „ettevõtluskeskkond“ alaeesmärgi „Eesti ettevõtluskeskkond soodustab ettevõtlikkust ning

teadusmahuka ettevõtluse teket ja kasvu, kõrgema lisandväärtusega toodete ja teenuste loomist ja eksporti ning investeeringuid kõigis Eesti piirkondades“ saavutamisse. Arvestades, et investeeringud TA tegevustesse on käesolevas eelnõus toetatav tegevus, kuid mitte toetuse taotlemise eelduseks, siis panustab eelnõu kaudselt ka TAIE suuna „teadmussiire“ alaeasmärgi „Eesti areng tugineb teaduspõhiste ja innovaatiliste lahendustele“ ja tabeli 1 punktides 4–6 toodud mõõdikute sihttasemete saavutamisele.

Tabel 1. TAIE mõõdikud, millesse eelnõu alusel toetuse andmine otseselt või kaudselt panustab

TAIE mõõdik	Sihttase aastal 2035	Viimane teadaolev tase ja aasta
1. Eesti tööjõu tootlikkus EL keskmisest	110%	78,7% (2019)
2. Kaupade ja teenuste eksport	43 mld eurot	19 mld eurot (2020)
3. Väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL-27 keskmisest	59%	41% (2020)
4. Erasektori TA kulutuste tase SKP-st	2%	0,98% (2020)
5. Ettevõtete investeeringud mittemateriaalsesse põhivarasse osakaaluna SKP-st	6%	2,7% (760 mln) (2019)
6. Teadlaste ja inseneride arv ettevõtlussektoris ja kasumitaotluseta erasektoris	4,53 (arv 1000 elaniku kohta)	1,47 (2019)

Allikas: TAIE

Eelnõuga sätestatakse toetuse tingimused ja menetlusnormid ning toetuse taotleja, toetuse saaja ja tema partneri kohustused ning Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse (edaspidi *EIS*) õigused ning kohustused.

Eelnõu eelarve on 153M € ja sellest toetatavaid tegevusi rahastatakse jooksva avatud taotlemise raames. Toetust antakse Ida-Viru maakonnas elluviidavatele projektidele, kuid mis ei välista näiteks TA tegevuste elluviimiseks teenuste tellimist või koostööd väljaspool antud maakonda.

Eelnõu ja seletuskirja koostasid MKM-i majandusarengu osakonna nõunik Andres Kikas (e-post: andres.kikas@mkm.ee, telefon: 715 3402), EISi toetuste keskuse tiimijuht Erki Varbola (e-post: erki.varbola@eas.ee, telefon 627 9704) ja EIS-i vanemjurist Terje Kleemann (e-post: terje.kleemann@eas.ee, telefon: 627 9340). Õiguslikke ettepanekuid tegi eelnõule MKM-i strateegilise planeerimise osakonna struktuurivahendite õiguse peaspetsialist Anneli Schmiedeberg (e-post: anneli.schmiedeberg@mkm.ee, telefon: 639 7618). Eelnõu juriidilise ekspertiisi teostas õigusosakonna õigusnõunik Anne-Ly Normak.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kaheksast peatükist ja 30 paragrahvist. Peatükid jagunevad järgmiselt:

- 1) üldsätted;
- 2) toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr;
- 3) toetuse taotlemine ja nõuded taotlejale ning taotlusele;
- 4) toetuse taotlemine;
- 5) taotluste menetlemine;
- 6) toetuse saaja, partneri ja rakendusüksuse õigused ning kohustused;
- 7) aruannete esitamine ja toetuse maksmise tingimused;
- 8) taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamine ja vaided

1. peatükk

Üldsätted

Eelnõu § 1 kehtestab eelnõu reguleerimisala, mille kohaselt toetab eelnõu rakenduskava eelkirjeldatud sekkumise elluviimist ja riikliku strateegia „Eesti 2035“ eelkirjeldatud sihi saavutamist Ida-Viru piirkonnas teostatavate projektide tulemusena.

Eelnõu § 2 sätestab eelnõus kasutatavad abiliigid. Eelnõu alusel antav toetus on riigiabi või vähese tähtsusega abi. Eelnõu § 2 lõikes 1 on nimetatud abiliigid, mis kohalduvad §-s 7 loetletud toetatavate tegevuste lõikes toetuse andmisel ning seda järgnevalt:

- paragrahvi 7 lõike 2 punktis 1 sätestatud tegevuseks antav toetus on investeeringuteks ette nähtud regionaalabi Euroopa Komisjoni määruse (EL) 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokku sobivaks (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1–78, edaspidi *üldine grupierandi määrus*) artikli 14 tähenduses ning sellele kohaldatakse nimetatud määruses ja konkurentsiseaduse §-s 34² sätestatud;
- paragrahvi § 7 lõike 2 punktis 2 sätestatud tegevuseks antav toetus on taastuvallikatest toodetud energia edendamisse tehtavateks investeeringuteks ettenähtud abi üldise grupierandi määruse artikli 41 tähenduses ning sellele kohaldatakse nimetatud määruses ja konkurentsiseaduse §-s 34² sätestatud;
- paragrahvi § 7 lõike 2 punktis 3 sätestatud tegevuseks antav toetus on riigiabi Euroopa Komisjoni 25. novembri 2021. a teatise „Kriteeriumid, mis võimaldavad analüüsida üleeuroopalise tähtsusega projektide elluviimise toetamiseks antava riigiabi kokkusobivust siseturuga“ (ELT C 8481, 25.11.2021, lk 1–12, edaspidi *IPCEI teatis*) tähenduses ning sellele kohaldatakse IPCEI teatise ja konkurentsiseaduse §-s 34¹ sätestatud.
- paragrahvi 7 lõike 3 punktis 1 sätestatud tegevusteks antav toetus on vähese tähtsusega abi Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8, edaspidi *VTA määrus*) tähenduses ning sellele kohaldatakse nimetatud määruses ja konkurentsiseaduse §-s 33 sätestatud;
- paragrahvi § 7 lõike 3 punktides 2 ja 3 sätestatud tegevusteks antav toetus on teadus- ja arendustegevuse (edaspidi *TA tegevus*) projektidele antav abi üldise grupierandi määruse artikli 25 tähenduses ning sellele kohaldatakse nimetatud määruses ja konkurentsiseaduse §-s 34² sätestatud;
- paragrahvi § 7 lõike 3 punktides 2 ja 3 sätestatud tegevusteks antav toetus võib olla ka riigiabi Euroopa Komisjoni 27. juuni 2014. a teatise „Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi raamistiku“ (ELT C 198, 27.06.2014, lk 1–29, edaspidi *TAI raamistik*) tähenduses ja sellele kohaldatakse TAI raamistikus ning konkurentsiseaduse §-s 34¹ sätestatud;
- paragrahvi § 7 lõike 3 punktis 4 nimetatud tegevuseks antav toetus on väikese ja keskmise suurusega ettevõtjatele (edaspidi *VKE*) antav innovatsiooniabi üldise grupierandi määruse artikli 28 tähenduses ning sellele kohaldatakse nimetatud määruses ja konkurentsiseaduse §-s 34² sätestatud või vähese tähtsusega abi VTA määruse tähenduses ning sellele kohaldatakse vähese tähtsusega abi määruses ja konkurentsiseaduse §-s 33 sätestatud;
- paragrahvi § 7 lõike 3 punktis 5 sätestatud tegevuseks antav toetus on koolitusabi üldise grupierandi määruse artikli 31 tähenduses ning sellele kohaldatakse nimetatud määruses ja konkurentsiseaduse §-s 34² sätestatud.

Eelnõu § 2 lõike 1 punkti 3 kohaselt saab toetus olla ka riigiabi Euroopa Komisjoni 25. novembri 2021 teatise „Kriteeriumid, mis võimaldavad analüüsida üleeuroopalise tähtsusega projektide elluviimise toetamiseks antava riigiabi kokkusobivust siseturuga“ (ELT C 8481, 25.11.2021, lk 1–12) (edaspidi *IPCEI teatis*) mõistes ning sellele kohaldatakse IPCEI teatise ja konkurentsiseaduse §-s 34¹ sätestatud. Antud abiliigi võimaldamise eesmärk on toetada sh projekte, mille tegevused on plaanis kavandada osana üleeuroopalise tähtsusega koostööprojektidest ning mille elluviimiseks IPCEI teatise alusel on vajalik ka Euroopa Komisjoni asjakohane individuaalne riigiabilo. Vastav riigiabi otsus hõlmab mh infot rahastamispuudujäägi kohta – ehk maksimaalne toetussumma, mille ulatuses tohib liikmesriik projekti tegevusi erinevatest riiklikest vahenditest toetada. Käesolevas eelnõus on selliste projektide rahastamine rahastamispuudujäägi ulatuses lubatud, kuid samas mitte ületades §-s 10 sätestatud maksimaalseid toetussummasid ning §-s 11 lubatud maksimaalset toetuse osakaalu. IPCEI teatise alusel projektide rahastamisel on peamiseks erinevuseks – võrdluses üldise grupierandi artikkel 25 või TAI raamistiku alusel TA tegevuste toetamisega – asjaolu, et IPCEI projekte saab toetada Euroopa Komisjoni heakskiidetud rahastamispuudujäägi ulatuses ühtse toetusmääraga kõigi TA tegevuste puhul ning sh IPCEI teatise punktides 23 ja 24 defineeritud esmase tööstusliku kasutuselevõtu tegevuste elluviimiseks.

Eelnõu § 2 lõike 1 punkti 6 kohaselt võib TA tegevustele antav toetus olla ka riigiabi Euroopa Komisjoni 27. juuni 2014 teatise „Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi raamistiku“ (ELT C 198, 27.06.2014, lk 1–29) (edaspidi *TAI raamistik*) mõistes ja sellele kohaldatakse TAI raamistikust ning konkurentsiseaduse §-s 34¹ sätestatud. TAI raamistiku alusel antav toetus on suunatud taotlejatele, kes vastavad eelnõu § 10 lõikes 6 taotlejale esitatud nõuetele ning kelle taotletav toetussumma projektis sisalduvate TA tegevuste elluviimiseks ületab Euroopa Komisjoni määruse (EL) 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokku sobivaks (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1–78, edaspidi *üldine grupierandi määrus*) artikli 4 lõike 1 punkti i) alampunktides i)–iii) TA tegevustele kehtestatud teavitamiskünniseid.

Kui taotleja taotlus ületab eelnimetatud teavitamiskünniseid ja vastab eelnõu § 10 lõikes 6 toodud nõuetele ning EIS saab antud taotluse § 20 lõike 1 alusel rahuldada, siis esitatakse MKMi ja EISi koostöös Euroopa Komisjonile individuaalne riigiabilo taotlus. Riigiabilo taotluse esitamine Euroopa Komisjonile eeldab ühtlasi seda, et taotluse rahuldamise otsus saab olla kõrvaltingimusega – ehk mille kohaselt taotleja võib esitatud taotluses sisalduvate tegevustega alustada, kuid millele kohalduvaid abikõlblikke kulusid hüvitatakse EISi poolt vaid juhul, kui taotlus saab Euroopa Komisjonilt asjakohase lubava otsuse. Paragrahv 10 lõike 6 alusel lubatavat erisust ehk vajadusel individuaalse riigiabilo taotlemist TAI raamistiku alusel võimaldatakse seega vaid investeerimisprojektidele, mis on samaaegselt nii teadusmahukad kui vastavuses Vabariigi Valitsuse seisukoha küsimiseks suurinvesteeringutele varasemalt kehtestatud kriteeriumitele¹. TA tegevusi, sealhulgas riigiabilo alusel, toetatakse käesolevast määrusest vaid tingimusel, et need tegevused on vajalikud ja olulist lisandväärtust andvad § 7 lõike 2 punktis 1 või 2 toodud investeeringu või IPCEI projekti elluviimisel. Arvestades, et TA

¹ „Suurinvestori toetuse andmise tingimused ja kord ning suurinvesteeringute Vabariigi Valitsuse seisukoha taotlemise kriteeriumid ja taotluse läbivaatamise kord“ lisa:
https://www.riigiteataja.ee/akti/1291/2202/1030/MKM_21122020_m93lisa.pdf#

tegevuste puhul ei ole püsitatud eesmärgid alati saavutatavad, peab taotleja taotlus sisaldama infot, mille alusel saab hinnata, kuivõrd mõjutab TA tegevuste elluviimise tulemuslikkus projektiga ettenähtud üksuse rajamist ning seeläbi planeeritud töökohtade arvu.

Eelnõu lõigetes 2 ja 3 on esitatud vähese tähtsusega abi andmisel VTA määrusest tulenevad nõuded maksimaalsele toetuse summale ja sellele, kuidas toimub toetuse andmine kontserni tasandil.

Eelnõu § 2 lõikes 4 on esitatud riigiabist ja ÕÜFi määrusest tulenevad välistused. ÕÜFi määrusest lähtuvalt on välistatud seejuures kõik investeeringud, mis on seotud fossiilkütuse tootmise, töötlemise, transpordi, jaotuse, ladustamise või põletamisega (sh põlevkivi).

Eelnõu §-s 3 on loetletud olulisemad eelnõus kasutatavad terminid. Terminite valikul on lähtutud eelnõu vajadusest eristada toetuse andmist mh nii ettevõtjate suuruse kui nende poolt elluviidavate toetatavate tegevuste lõikes, arvestades nii üldise grupierandi määruse kui IPCEI riigiabist tulenevate erisustega põhivarainvesteeringute ja TA tegevuste toetamisel ning elluviimisel. Samuti on § 3 punktide 17 ja 18 näol tagatud selgus, millest lähtutakse, et tagada kõigi investeeringute puhul kliimakindlus ning kestlikkus.

Eelnõu §-s 4 on nimetatud toetuse andmise eesmärk, milleks on aidata kaasa § 1 lõike 1 punktis 1 nimetatud erieesmärgi saavutamisele ja toetada selleks Ida-Viru piirkonna majanduse mitmekesistumist ja ettevõtjate konkurentsivõime kasvu läbi kõrgemat lisandväärtust ning Ida-Virumaal uusi töökohti loovate investeeringute.

Lõikes 2 on toodud määruse väljundnäitajad, mis on kohustuslikud rakenduskava alusel. Arvestades, et antud eelnõu alusel toetatakse ettevõtteid vaid toetuse põhiselt, siis panustab iga toetatud projekt samaaegselt nii lõike 2 punktis 1 kui punktis 2 toodud väljundnäitajasse.

Lõikes 3 on nimetatud rakenduskava kohased tulemusnäitajad, mille kohaselt panustab toetuse andmine uute töökohtade loomisse toetatud ettevõtetes ning erasektori investeeringute kasvu. Lõike 3 punkti 1 alusel arvestatakse vaid neid töökohti (täistööaja ekvivalendina), mis on loodud aasta jooksul pärast projekti abikõlblikkuse perioodi lõppu.

Lõikes 4 on nimetatud eelnõu spetsiifilised näitajad, millesse toetatavad projektid panustavad. Punkti 1 kohaselt arvestatakse eraldi tulemustena töökohti, mis on loodud hiljem kui aasta pärast projekti abikõlblikkuse perioodi lõppu ja seda kooskõlas lõikes 5 toodud erisusega, mille kohaselt suurinvesteeringud kogumahus alates 50M € ja mis loovad vähemalt 100 uut töökohta, peavad looma vähemalt pooled töökohad aasta jooksul ning ülejäänud taotluse rahuldamise otsuses sätestatud kuupäeval, kuid mitte hiljem kui 31. detsembriks 2028. Antud erisus lähtub mh EIS-i välisinvesteeringute keskuse senisest kogemusest suurinvesteeringute elluviimise toetamisel, mille kohaselt viiakse suuremahulisi investeeringuid ellu etapiliselt ning planeeritud töökohad ei teki reeglina alati aasta jooksul pärast hoonete valmimist ning seadmete sisseseadet. Samuti toetab käesolev erisus vajadusel suuremahuliste olulise TA komponendiga projektide elluviimist.

Lõike 4 punkti 2 kohaselt peavad kõik eelnõu alusel toetatavad projektid looma Ida-Viru maakonnas uusi töökohti ning loodud töökohtade ülene keskmine brutokuupalk peab olema

vähemalt võrdne EMTAKi jao ja osa täpsusega kindlaksmääratud tegevusvaldkonna, milles projekti ellu viiakse, taotluse esitamisele eelnevalt Statistikaameti viimati avaldatud Eesti keskmise brutokuupalgaga. Eelnõus brutokuupalgale kehtestatud sihttasemed tuleb saavutada loodud töökohtade üleselt (ehk aritmeetilise keskmisena), mitte iga loodud töökoha lõikes.

Paragrahv 8 lõike 4 kohaselt peab § 4 lõike 4 punktis 2 viidatud palganõue ja samuti punktis 3 toodud lisandväärtuse nõue olema täidetud seejuures 1,2-kordselt, kui projekti taotluses märgitud abikõlblikkuse periood on enam kui 36 kuud.

Lõike 4 punkti 3 kohaselt tuleb toetuse saajal tagada lisaks ettenähtud töökohtadele ja nende üleselt kohalduvale palgatasemele ka lisandväärtus töötaja kohta tasemel, mis peab ületama teisel aastal pärast abikõlblikkuse perioodi lõppu EMTAKi kahekohalise numberkoodiga tegevusvaldkonna, milles projekti ellu viiakse, taotluse esitamisele eelnevalt Statistikaameti viimati avaldatud Eesti keskmist.

Lõikes 6 sätestatakse, et iga abikõlblikkuse perioodil tööle asunud osalise või täistööajaga töötava puudega töötaja puhul vähendatakse nõutavat töötajate arvu ühe täistööajaga töötaja võrra. Antud nõue kehtib nende töökohtade arvestuses, mis luuakse täiendavalt minimaalselt nõutud viiele töökohale (täistööaja ekvivalent) ning mis on nõutud lähtuvalt eelnõu alusel taotletavast toetuse summast.

Lõike 7 kohaselt panustavad toetatavad projektid täiendavalt strateegia „Eesti 2035“ sihi „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ saavutamiseks seiratavatesse näitajatesse, milleks on:

- 1) tööjõu tootlikkus osakaaluna ELi keskmisest;
- 2) väljaspool Harjumaad loodud sisemajanduse koguprodukt elaniku kohta Euroopa Liidu keskmisest;
- 3) teadus- ja arendustegevuse kulud erasektoris.

Eelnõu § 5 kohaselt on eelnõu rakendusasutuseks MKM ning rakendusüksuseks EIS.

Eelnõu §-s 6 on toodud TA tegevuse elluviimist puudutavate TA tegevuse koostööprojektide riigiabi tingimused, leping ja intellektuaalomandi õiguste jagamise põhimõtted. Koostööprojektide tingimused lähtuvad TAI raamistiku sätetest, mille järgimisel ei saa ettevõtja kaudset riigiabi.

Eelnimetatud nõude järgimine on oluline selleks, et toetuse saaja ja partnerid ei saaks soodsatest koostöötingimustest tulenevalt teadus- ja arendusasutuste kaudu kaudset riigiabi. Vastav nõue võimaldab ühtlasi toetuse saajal, partneritel ning teadus- ja arendusasutustel leppida omavahel kokku, kas viimane panustab projekti:

- a) lepinguliste teadusteenuste osutamise ning teadusuuringute teostamise kaudu, ning mis puhul järgitakse raamistiku punkti 2.2.1. ning kolme pakkumuse küsimise nõuet;
- b) või koostöö kaudu, mis puhul järgitakse raamistiku punkti 2.2.2. ning teadus- ja arendusasutuse kulud hüvitatakse tegelike kulude alusel.

2. peatükk

Toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr

Eelnõu § 7 sõnastab eelnõu raames toetatavad tegevused. Toetust antakse tegevustele, mis aitavad saavutada eelnõu §-s 4 toodud eesmärgi ja tulemused ning loovad minimaalselt viis uut täistööajaga töökohta.

Toetatavad tegevused hõlmavad lõike 2 kohaselt järgmist:

- 1) alginvesteeringu või uut majandustegevust soodustava alginvesteeringu elluviimine, võimaldamaks uue ettevõtte või üksuse asutamist või uue kõrgema lisandväärtusega toote tootmist või teenuse pakkumist;
- 2) taastuvallikatest toodetud energia edendamisse tehtavate investeeringute elluviimine;
- 3) IPCEI projekti elluviimine.

IPCEI projekti elluviimiseks on vajalik esmalt Euroopa Komisjoni lubav otsus, mis antakse IPCEI teatise alusel. Euroopa Komisjon annab oma otsusega loa liikmesriigil rahastada üleeuroopaliselt olulisi ja IPCEI mõistes otseste partneritena elluviidavaid projekte eelistingimustel. Euroopa Komisjoni lubav otsus toob välja igale projektile kehtivad individuaalsed rahastamistingimused, sh rahastamispuudujäägi, mille ulatuses tohib liikmesriik projektile toetust anda. Käesoleva eelnõu alusel rahastatakse IPCEI projektide elluviimist, kui selle tulemusena käivitub tootmine ja projekt vastab eelnõus toodud eesmärgile ning tulemusnäitajatele.

IPCEI teatise alusel elluviidavaid tegevusi ei saa käesoleva eelnõu alusel kombineerida TA tegevustega, mis lähtuvad muudest riigiabiilikeidest ning ei ole seega osa EK lubava otsuse saanud IPCEI projektist. Samas tohib kombineerida IPCEI teatise alusel elluviidavaid TA tegevusi muude lõigetes 2 ja 3 toodud tegevustega, kui need tegevused ei sisaldu Euroopa Komisjoni lubava otsuse saanud IPCEI projektis, on vajalikud kommertsfaasis tootmise käivitamiseks, ning taotlus on kooskõlas eelnõus sätestatud nõuetega tulemusnäitajate, toetuse piirmäärade, osakaalude jm lõikes sätestatud tingimustega. Kui eelnõu alusel taotletav toetus ei kata IPCEI projekti kogu rahastamispuudujäägi osa ja teisi ette nähtud tingimusi, siis tuleb taotlejal toetuse taotlemisel esitada vastav teave ning kinnitus.

Lõikes 3 sätestatakse tegevused, mille elluviimist toetatakse eeldusel, et need on vajalikud lõikes 2 toodud tegevuste elluviimiseks ja kavandatud tulemuste saavutamiseks. Lõike 3 punkti 1 kohaselt on toetatavad investeeringute elluviimiseks vajalikud tugitegevused. Siinkohal peetakse silmas kulusid, mida ei ole alati võimalik põhivarana arvele võtta. Tegevused, mis selliseid kulusid tekitavad, on näiteks projekteerimiskulud, sissesõiduteede või eri ühenduste loomiseks vajamineva võrgu rajamine.

Lisaks lõike 3 punktile 1 on toetatavateks tegevusteks ka TA tegevused (rakendusuuringud ja tootearendus) ning TA tegevusega seonduv intellektuaalomandi esmakaitse taotlemine. Intellektuaalomandi esmakaitse tegevuseks saab taotleda toetust juhul, kui projekt hõlmab mh rakendusuuringu või tootearenduse läbiviimist. Eraldiseisvana intellektuaalomandi esmakaitse taotlemisega seotud tegevusi määruse raames ei rahastata. VKE-de puhul on intellektuaalomandi esmakaitse taotlemiseks võimalik anda toetust vähese tähtsusega abina või üldise grupierandi määruse artikli 28 alusel. Suurettevõtete puhul toetatakse intellektuaalomandi esmakaitsega seotud tegevusi vaid vähese tähtsusega abina.

Ettevõtjad saavad lõike 3 punktide 2 ja 3 alusel teostatava arendustöö tehnoloogilise taseme hindamiseks kasutada tehnoloogilise valmiduse tasemete (edaspidi *TRL*) skaalat.² Siinkohal tuleb välja tuua, et lähtudes nii valdkondlikest eripäradest kui ka asjaolust, et arendustöö alati, millegi uue või uutmoodi tegemine, siis projekti tegevuste lõpliku tehnoloogilise taseme määrab ära valdkondlik ekspertiis. Rakendusürituste ja tootearenduse tegevused paigutavad *TRL* skaalal vahemikku *TRL* 3 – *TRL* 8.

Lõike 3 punkti 5 alusel on võimalik taotleda toetust ka töötajate koolitamiseks. Lõikes 5 on nimetatud tingimused, millele koolitusabi peab vastama, ning mis tagavad mh, et käesoleva eelnõu alusel toetatav koolitustegevus ei kattu Töötukassa poolt tööandjatele pakutava koolitustoetuse tingimustega.

Eelnõu § 7 lõikes 4 on selgitatud täiendavalt, millistel juhtudel saab eelnõu alusel toetatavaid TA tegevusi pidada üldise grupierandi määruse ja TAI raamistiku tähenduses tõhusaks koostööks.

Paragrahvi 7 lõigete 2 ja 3 alusel toetavad tegevused panustavad otseselt või kaudselt, sõltuvalt projektist, ÕÜFi määruse artikli 8 lõike 2 punktides a, b, c, d, e ning j toodud tegevustesse.

Eelnõu § 8 määratleb abikõlblikud kulud ja nendega seonduvad tingimused toetatavate tegevuste lõikes.

Lõikes 12 on nimetatud ja viidatud, millised kulud ei ole abikõlblikud. Punktis 9 nähakse seejuures ette, et abikõlblike kulude hulka ei arvata tehinguid isikute vahel, kes on tulumaksuseaduse § 8 lõikes 1 sätestatud seotud isikud.

Eelnõu § 9 kehtestab projektide abikõlblikkuse perioodi pikkuse. Projekti abikõlblikkuse periood on taotluse rahuldamise otsuses sätestatud ajavahemik, millal projekti tegevused algavad ja lõppevad ning projekti teostamiseks vajalikud kulud tekivad.

Lõike 2 kohaselt algab projekti abikõlblikkuse periood taotluse rakendusüksusele esitamise kuupäevast või taotluse rahuldamise otsuses märgitud hilisemast kuupäevast ning lõpeb taotluse rahuldamise otsuses sätestatud kuupäeval, kuid mitte hiljem kui 30. aprillil 2026. a., mis on hilisem MKMi ja Rahandusministeeriumi kokkuleppel eelnõu alusel lubatav tähtaeg, et tagada ÕÜFi vahendite kasutamine kooskõlas Euroopa Komisjonile kinnitatuga. Projekti abikõlblikkuse periood peab algama hiljemalt ühe aasta jooksul taotluse rakendusüksusele esitamisest.

Projekti abikõlblikkuse perioodi kestus on eelnõu kohaselt kuni 36 kuud, välja arvatud projektide korral, mis on kogumahult vähemalt 50M €, milles sisalduvad TA tegevused moodustavad vähemalt 15% projekti kogumahust ning mille elluviimise tulemusena ületatakse § 4 lõike 4 punktides 2 ja 3 toodud sihttasemed 1,2 kordselt. Antud erisus võimaldab toetada paindlikumalt etapiliselt elluviidavaid suurinvesteeringuid, mis on sh teadmismahukamad.

² European Commission Decision C (2014) 4995 of 22 July 2014. Horizon 2020 Work Programme 2018-2020: 19. General Annexes: Annex G.

Eelnõu §-s 10 sätestatakse minimaalset ja maksimaalset võimalikku toetussummat puudutavad tingimused, sh rakenduvad erisused.

Lõike 1 kohaselt saab toetust taotleda projektile, mille toetuse summa on vähemalt 500 000 eurot. Minimaalne toetuse summa määramisel on lähtutud eeskätt asjaolust, et ÕÜFist rahastatav VKE-de investeringutoetus võimaldab taotleda maksimaalselt 500 000 eurot toetust ning Rahandusministeeriumi hallatav Ida-Viru tööstusinvesteeringute toetus (maksimaalse toetussummaga kuni ~2M €) suleti 2021. aasta lõpus, enne ÕÜFi meetmete rakendamise perioodi.

Lõike 2 kohaselt arvutatakse suurim toetuse võimalik summa §-s 11 sätestatud toetuse maksimaalse osakaalu abikõlblikest kuludest kohaselt ja kooskõlas üldise grupierandi määruse artikliga 4, kuid toetust ei saa taotleda rohkem kui:

- 1) 10 miljonit eurot projekti kohta, mille kogumaht on kuni 50 miljonit eurot;
- 2) üldise grupierandi määruse artikli 2 punktis 20 toodud valemi alusel projektile kogumahu vähemalt 50 miljonit eurot suurim võimalik toetuse summa.

Lõikes 3 sätestatakse, et kui lõigete 4-7 alusel kujuneb maksimaalne toetuse summa väiksemaks kui lõikes 2 sätestatud, lähtutakse toetuse maksimaalse summa arvutamisel lõigetest 4-7.

Lõigetes 4 ja 5 sätestatakse täiendavalt, et toetust on võimalik saada kas kuni 100 000 eurot või 200 000 eurot ühe loodud töökoha eest, sõltuvalt projektiga loodavate töökohtade ülesest (aritmeetiline keskmine) palgatasemest.

Lähtuvalt lõigetes 2–5 toodust, peab taotleja võtma seega suurima toetuse võimaliku summa arvutamisel arvesse järgnevat:

1. milline on maksimaalne võimalik toetuse summa projektiga loodavate töökohtade ja neile kohalduva aritmeetilise palgataseme põhjal;
2. milline on maksimaalne võimalik toetuse summa kavandatavate tegevuste lõikes §-s 11 toodud toetuse osakaalude alusel. Kui §-i 11 alusel kujuneb suurim võimalik toetuse summa väiksemaks kui see oleks loodavate töökohtade alusel, siis tuleb lähtuda toetuse osakaalude põhjal saadud maksimaalsest võimalikust toetuse summast (ehk riigiabist tulenev piirang). Kui §-i 11 alusel kujuneb suurim võimalik toetuse summa suuremaks kui see oleks loodavate töökohtade alusel, siis tuleb lähtuda töökohtade alusel saadud maksimaalsest võimalikust toetuse summast (ehk eelnõu põhine piirang);
3. mitte ületama maksimaalseid võimalikke toetuse summasid, mis kehtivad toetavate tegevuste lõikes lähtuvalt riigiabist (näiteks uute taastuvenergeetika käitiste puhul ei tohi toetuse summa ületada 15 miljonit eurot, tootarenduse korral 15 miljonit eurot jt) või eelnõus sätestatust (ehk piirmäärad, mis tulenevad projekti kogumahust ja teistest §-s 10 sätestatud erisustest).

Üldise grupierandi määruse artikli 2 punktis 20 toodud kohandatud abisumma valemit rakendatakse eelnõus lõike 2 alusel seega kahel eesmärgil:

- üldise grupierandi määruse artikli 4 lõike 1 punkt a kohaselt alginvesteeringute ja uut majandustegevust soodustavate alginvesteeringute, kogumahu vähemalt 50 miljonit eurot, puhul maksimaalse võimaliku toetuse summa arvutamiseks;

- eelnõus projektidele, mis on kogumahus vähemalt 50 miljonit eurot, maksimaalse võimaliku toetuse summa arvutamiseks. Seda jätkuvalt eeldusel, et järgitakse §-s 10 toodud töökohtade loomise nõuet, §-s 11 toodud toetuse osakaalude ja omafinantseeringu nõudeid ning toetavate tegevuste lõikes kohalduvaid piirmäärasid (näiteks koolitusabi ei tohi lõike 6 alusel taotleda rohkem kui 500 000 eurot projekti kohta).

Kohandatud abisumma valem on seejuures järgnev – „suurim abisumma = $R \times (A + 0,50 \times B + 0 \times C)$ “, kus:

- R on abi ülemmäär, mida asjaomases piirkonnas kohaldatakse vastavalt heakskiidetud regionaalabi kaardile ning mis kehtib abi andmise kuupäeval, välja arvatud suurendatud abi ülemmäär VKEdes puhul. Käesoleva eelnõu alusel on R läbivalt 25%;
- A on esialgsed 50M € abikõlblikest kuludest, B on abikõlblikud kulud vahemikus 50–100 M €;
- C abikõlblikud kulud üle 100M €

Maksimaalne lubatud toetussumma kohandatud abisumma valemi alusel, kui projekt loob ettenähtud töökohad lõike 2 või 3 alusel, on 75M € investeeringu puhul seega näiteks järgnev: $0,25 \times (50 + (25/0,5) + 0) = 15,6M \text{ €}$

Lõikes 7 on toodud erisus ja tingimused, mille kohaselt saavad teadmismahukamad investimisprojektid taotleda toetust vajadusel suuremas summas kui on lubatud eelkirjeldatud kohandatud abisumma valemi alusel, kuid mitte enam kui 50 protsendi ulatuses eelnõu eelarvest (piirmäär, mis lähtub sh Ida-Viru õiglase ülemineku juhtgrupi ettepanekust). Meetme indikatiivne eelarve on 153M €, seega on maksimaalne toetus ühele projektile eelnõu kohaselt 76,5M €. Antud erisusega soodustatakse Ida-Viru maakonnas suuremahuliste teadmismahukate investeeringute elluviimist valdkondades, mis on strateegiliselt olulised nii Ida-Viru kui Eesti majanduse vaates tervikuna, ning mille tulemusena luuakse piirkonda olulisel määral otseseid ja kaudseid töökohti ning arendatakse edasi piirkondlikku ettevõtlust, sh kasutades ära nii kohalikku kui rahvusvahelist TA kompetentsi.

Eelnõu §-s 11 on toodud toetuse maksimaalsed osakaalud abikõlblikest kuludest.

Lõigetes 1–9 on toodud toetuse osakaalud, mis kehtivad toetatavate tegevuste lõikes.

Lõikes 10 täpsustatakse, et ettevõtte omafinantseering peab projekti kogumahtu arvestades – ehk pärast tegevuste lõikes toetuse osakaalude väljaarvutamist – olema minimaalselt 35 protsenti.

3. peatükk

Toetuse taotlemine ning nõuded taotlejale ja taotlusele

Eelnõu §-s 12 sätestatakse taotlejale ja partnerile kehtivad nõuded.

Lõike 1 kohaselt võib taotlejaks olla Eesti äriregistrisse kantud äriühing, kelle tegevusala või projekti, millele toetust taotletakse, tegevusala vastab järgmistele EMTAK jagudele:

- 1) B jagu – mäetööstus, välja arvatud alajagu 05 Kivi- ja pruunsöe kaevandamine, 06 Toornafta ja maagaasi tootmine ja 091 Nafta ja maagaasi tootmist abistavad tegevusalad;
- 2) C jagu - töötlev tööstus, välja arvatud alajagu 102 Kala, vähilaadsete ja limuste töötlemine ja säilitamine, 12 Tubakatoodete tootmine, 19 Koksi ja puhastatud naftatoodete tootmine, 2060 Keemilise kiu tootmine, 2410 Raua, terase ja ferrosulamite tootmine, 242 Terastorude, -õõnesprofiilide jms -toruliitmike tootmine, 243 Muude terase esmatöötlustoodete tootmine, 2446 Tuumkütuse töötlemine, 2452 Terasevalu, 2591 Terasvaatide jms mahutite tootmine, 2893 Toiduaine-, joogi- ja tubakatööstusmasinate tootmine ja 301 Laeva- ja paadiehitus;
- 3) D jagu - elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine;
- 4) J jagu - info ja side;
- 5) M jagu - kutse, teadus- ja tehnikaalane tegevus

Võimaldamaks ÕÜFi raamistikuga kooskõlas olevate projektide paindlikumat toetamist, võib toetust taotleda ka taotleja, kelle põhi- või kõrvaltegevusala Eesti äriregistri andmetel ei kuulu taotluse esitamise hetkel lõikes 1 nimetatud sihtgruppi, kuid kelle projekt panustab nimetatud sihtgruppi. EIS hindab selliste projektide puhul seega nende sisulist vastavust lõikes 1 nimetatud EMTAKi jagude raames.

Sihtgrupi määratlemisel on lähtutud seejuures eeskätt järgnevatest eeldustest:

- a) Praxise 2020. a uuring „Ida-Virumaa majanduse ja tööturu kohandamine põlevkivitööstuse vähenemisega“³, mille kohaselt peab riigi fookuses olema Ida-Viru eri valdkondade töötlevas tööstuses uute ettevõtete rajamise kui ka olemasolevate arendamise toetamine, sealjuures toetades tööstuse mitmekesisuse kasvu;
- b) põlevkivi- kui tööstussektori osakaalu vähenemine suurendab seega vajadust uute töökohtade ning investeringute järele eeskätt tööstuses, mistõttu on tööstus õiglase ülemineku juhtkomisjoni⁴ heakskiidul toetatud selle laiemas tähenduses ehk EMTAK 2008 B–E jagude raames ning kui riigiabireeglid taotlejat lõike 5 alusel ei välista;
- c) antud Praxise uuring rõhutas samuti vajadust toetada IKT valdkonna arendamist, sest automatiseerimise ja digitaliseerimisega on võimalik mitmetes töötusharudes tulevikus lisandväärtust oluliselt tõsta. Samuti rõhutati teiste valdkondade nagu keskkonna- ja rohetehnoloogiad, taastuvenergia, ringmajandusharud ning vesiniku tootmine olulisust ülemineku raames Ida-Viru majanduse arendamisel;
- d) arvestades nii eeltoodut kui tegevusvaldkondade võimekust maksta Eesti keskmisest kõrgemaid palkasid, siis on eelnõu toetatavasse sihtgruppi arvatud samuti EMTAK jaod J ning M, mis võimaldavad mh toetada tööstussektori digitaliseerimisse panustavat IKT sektorit ja tööstussektoriga lähedalt seotud arenduskeskusi ning -tegevusi.

Taotleja võib lõike 2 alusel kaasata projekti ka partnereid, kelleks võib lisaks lõikes 1 nimetatutele olla ka muu eraõiguslik juriidiline isik või TA asutus. Nii taotleja kui partner ei tohi olla välistatud § 1 lõikes 5 alusel.

Eelnõu §-s 13 on loetletud taotlusele esitatavad nõuded.

³http://www.praxis.ee/wp-content/uploads/2020/12/Lopparuanne_Polevkivitoostuse-kahanemise-mojud.pdf

⁴https://www.rahandusministeerium.ee/sites/default/files/Regionaalareng_poliitika/jt_juhtkomisjoni_kaskkiri_muudatustega_120221.pdf

Lõike 1 punkti 3 kohaselt peab projekt vastama „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttele, mis tähendab seda, et ettevõtte peab dokumenteeritult tõendama, et kavandatav investeering ei tekita Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198/13, 18.06.2020, lk 1–31) artikli 17 kohaselt kahju ühelegi artiklis 9 sätestatud keskkonnamäärusele⁵.

Lõike 1 punkti 4 kohaselt peab kõigi antud eelnõust toetatavate projektide puhul olema tagatud kliimakindlus, sest need kvalifitseeruvad „taristuna“⁶. Kuna suuremal osal taristul on pikk eluiga või kasutusiga, siis jääb 2021–2027 rahastatavast taristust suurem osa kasutusse ka sajandi teisel poolel ja hiljemgi. Samal ajal toimub majanduses kooskõlas Pariisi kliimakokkuleppe ja Euroopa kliimaseadusega üleminek KHG netonullheitele (kliimanetraalsusele), mis peab olema saavutatud 2050. aastaks ja mis hõlmab uute KHG heite eesmärkide saavutamist 2030. aastaks. Kliimamuutused suurendavad jätkuvalt mitmesuguste äärmuslike kliima- ja ilmastikunähtuste sagedust ja tõsidust, mistõttu EL on seadnud eesmärgi saada kliimamuutustele vastupanuvõimeliseks ühiskonnaks, mis on täielikult kohanenud kliimamuutuste vältimatu mõjuga, suurendades oma kohanemisvõimet ja vähendades oma haavatavust kooskõlas Pariisi kliimakokkuleppe, Euroopa kliimaseaduse ja kliimamuutustega kohanemise ELi strateegiaga. Kliimakindluse hindamine on ÖÜF määruse tähenduses nõutud vähemalt viieaastase kestvusega taristuinvesteeringute puhul. Kliimakindluse hindamiseks on Euroopa Komisjon välja andnud teatise nr 2021/C 373/01, millega kehtestatakse taristu kliimakindluse tagamise tehnilised suunised aastateks 2021–2027, et tagada kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise meetmete integreeritus toetatavates projektides. Samuti on investeeringute valimisel eelistatud tegevused, mis järgivad energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet.

Nii kliimakindluse tagamise hinnangu koostamisel kui „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttele vastavuse tõendamisel tuleb lähtuda lõigetes 2 ja 3 toodust. Lihtsustamaks taotleja poolse dokumentatsiooni ettevalmistamist, et tõendada projekti vastavust lõike 1 punktides 3 ja 4 nõutule, lisab rakendusüksus oma veebilehele asjakohased juhendmaterjalid ja meetodika.

Lõike 1 punkti 12 kohaselt peab taotlus sisaldama ka projekti eelarve kalkulatsioone. ÖÜF raamistik eeldab taotlejate, eriti suurettevõtjate puhul, et toetuse ergutav mõju oleks ka finantsiliselt selgelt põhjendatud, mistõttu on vastavalt lõikes 1 sätestatule oluline esitada koos eelarve kalkulatsioonidega ka detailsed, põhjalikult argumenteeritud selgitused, kuivõrd muudab taotletav toetus projekti elluviimise kulgu ja tõenäosust.

Kooskõlas lõike 1 punktiga 17, peab taotleja tagama, et koos taotlusega on esitatud ka dokumentatsioon, mis tõendab, et taotlejal on sobiv kinnistu välja valitud ning sõlmitud esmased kokkulepped selle kinnistu kasutamiseks. Eelnõu alusel kinnistu soetamist seejuures ei toetata.

⁵ Keskkonnamäärused: kliimamuutuste leevendamine, kliimamuutustega kohanemine, vee ja mereressursside kestlik kasutamine ja kaitse, ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja jäätmete ringlussevõtt, õhu-, vee- ja pinnasesaastatuse vältimine ja tõrje, elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine.

⁶ Uus taristu ning olemasoleva taristu uuendamine, ajakohastamine ja laiendamine. Taristu näiteks on hooned, võrgutaristu, jäätmete käitlussüsteemid, muud materiaalsed varad ning võrgutaristud. Täpsem loetelu on toodud Euroopa Komisjoni teatises 2021/C 58/01 „Tehnilised suunised põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kohaldamise kohta taaste- ja vastupidavusrahastu puhul“, ELT C 58, 18.2.2021, lk. 1–30

Lõike 1 punkti 18 kohaselt peab taotlejal ehitamise korral olema taotluse dokumentatsiooni lisatud ka ehitusprojekt, mis vastab vähemalt majandus- ja taristuministri 17. juuli 2015. a määruses nr 97 „Nõuded ehitusprojektile” sätestatud eelprojekti staadiumile. Erisusena on võimalik käesoleva eelnõu alusel hüvitada ehitusprojektiga seotud kulud sealhulgas tagasiulatuvalt ehk enne taotluse esitamist, kuid mitte varem kui 01.01.2021 ehitusprojekti koostamiseks tehtud kulud. Sellised kulud hüvitatakse tagasiulatuvalt vähese tähtsusega abi andmise korras ja juhul, kui rakendusüksus rahuldab taotleja esitatud taotluse. Taotluse mitterahuldamise korral rakendusüksus eelnimetatud kulusid ei hüvita.

4. peatükk

Toetuse taotlemine

Eelnõu §-s 14 kohaselt kinnitab toetuse taotlemise eelarve ja ajakava rakendusasutuse juht, kes edastab vastava teabe rakendusüksusele. Lõike 2 kohaselt teavitab rakendusüksus taotluste vastuvõtmise algamisest, lõppemisest, peatamisest ja rahastamise eelarvest rakendusüksuse veebilehel. Taotlemise avamisest teavitab rakendusüksus vähemalt 30 kalendripäeva enne taotlemise avamise päeva.

Eelnõu §-s 15 sätestatakse, et toetuse taotlemine toimub jooksvalt. Lõike 2 alusel on rakendusüksusel õigus menetleda mitut taotlust korraga, kuid kui taotletav toetuse summa võrdsustub vähemalt toetuste andmiseks planeeritud eelarve vaba jäägiga, menetleb rakendusüksus taotlusi nende esitamise järjekorras.

Eelnõu § 16 kohaselt on kõigile taotlejatele ettenähtud rakendusüksuse juures eelnõustamise läbimine.

Lõike 2 alusel on taotlemise eelduseks rakendusüksuselt positiivse eelhindangu saanud projektiplaan ning millele antud hinnang kehtib lõike 3 alusel kuus kuud alates selle andmisest.

Lõikes 5 on toodud info, mida rakendusüksuse etteantud vormil esitatav projektiplaan peab sisaldama. Punkti 2 kohaselt tuleb esitada projekti kõigi tegevuste kirjeldus. Lisaks on sätestatud, et TA tegevuste elluviimisel peab projektiplaanis täiendavalt kirjeldama, kuivõrd uudne, innovatiivne ja konkurentsivõimeline on TA tegevuste fookuses olev toode, teenus, protsess või tehnoloogia.

Punkti 8 kohaselt tuleb eelnõustamise raames esitada ka kliimakindluse tagamist ja „ei kahjusta oluliselt“ printsiibile vastavust tõendav dokumentatsioon, või hinnangut sellele, kuivõrd planeeritav projekt on kooskõlas antud nõuetega koos ülevaatega, millises etapis ja millise tähtajaga toimub tõendava dokumentatsiooni ettevalmistamine.

5. peatükk

Taotluste menetlemine

Eelnõu § 17 lõike 1 kohaselt on taotlejal õigus taotleda toetust mitmele projektidele. Selleks, et veenduda toetuse saaja võimekuses projekte ellu viia, vähendada riske eelarvevahendite kasutamisega eelnõus ettenähtud ajaperioodil ning tagada ÕÜFi raames kavandatud

tulemusnäitajate saavutamine, saab taotleja taotleda toetust täiendava või täiendavate projektide elluviimiseks eeldusel, et rakendusüksus on maksnud välja vähemalt 25 protsendi ulatuses kuludest taotleja projektile, mille osas rakendusüksus tegi viimati taotluse rahuldamise otsuse.

Lõikes 2 täpsustatakse, et kui toetuse saaja viib investeeringut ellu § 7 lõike 2 punktis 1 toodud tegevusena, siis tuleb toetuse saajal arvestada ka üldise grupierandi määruse artikli 14 lõikes 13 toodud nõudega, mille kohaselt käsitatakse suure investeerimisprojekti osana mis tahes alginvesteeringut, mille algatab sama abisaaja (kontserni tasandil) kolme aasta jooksul alates tööde alustamisest muu abi saava investeeringuga samas NUTS 3 piirkonnas. Kui selline üks investeerimisprojekt on suur investeerimisprojekt, ei tohi ühele investeerimisprojektile antav abisumma ületada suurte investeerimisprojektide kohandatud abisummat (üldise grupierandi määruse artikkel 2 punkt 20).

Lõige 3 sätestab, et rakendusüksus võib menetleda taotlust kuni 60 tööpäeva ning antud tähtaega võib pikendada kuni 10 tööpäeva, kui taotluses või sellega kaasnevates dokumentides on puudusi või on vaja lisateavet, sealhulgas tehakse ettepanek taotlust muuta, pikendatakse vajadusel taotluse menetlemiseks ette nähtud tähtaega puuduste kõrvaldamise, taotluse muutmise või dokumentide või teabe esitamise aja võrra, teatades sellest taotlejat ja näidates ühtlasi, millised asjaolud vajavad täiendavat selgitamist, täiendamist, tõendamist või muutmist. Kui puudus kõrvaldatakse, loetakse puudusega seotud nõue täidetuks. Kuni 60 tööpäevane tähtaeg taotluste menetlemiseks lähtub asjaolust, et eelnõu alusel toetatakse suuremahulisi investeeringuid, millele kohalduvad omakorda ÕÜFist tulenevad nõuded (näiteks kooskõla keskkonnasäästlikele investeeringutele seatud nõuetega), mida tuleb eraldi ja vajadusel eksperte kaasates hinnata.

Lõike 5 kohaselt võib rakendusüksus taotluse menetluse käigus hinnata „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtte ning kliimakindluse hinnangute ning esitatud dokumentide vastavust § 13 lõigetes 2 ja 3 toodud suunistele, kaasates selleks vajadusel eksperte.

Lõike 6 kohaselt teeb rakendusüksus taotluse rahuldamata jätmise otsuse taotlust sisuliselt hindamata, kui taotleja ei ole rakendusüksuse poolt määratud tähtaja jooksul taotluses esinevaid puudusi kõrvaldanud.

Eelnõu §-s 18 sätestatakse taotleja, partneri ja taotluse nõuetele vastavaks tunnistamise tingimused.

Eelnõu §-s 19 on toodud taotluse valikukriteeriumid ja hindamise põhimõtted.

Lõike 1 kohaselt peab rakendusüksus kooskõlastama valikumetoodika rakendusasutusega ning tegema selle enne taotlemise avamist rakendusüksuse veebilehel kättesaadavaks.

Lõike 2 kohaselt hinnatakse taotlusi vajadusel rakendusüksuse moodustatud nõuandva valikukomisjoni toel ning kaasata sõltumatuid eksperte. Valikukomisjonide moodustamine ja koosseis kooskõlastatakse samuti rakendusasutusega.

Lõike 3 kohaselt, kui taotluse hindamisel avastatakse puudusi või vajatakse taotluse hindamiseks lisainfot, teavitab rakendusüksus sellest viivitamatult taotlejat ja määrab

lisainformatsiooni esitamiseks kuni 10 tööpäeva, mille võrra pikeneb taotluse menetlemise tähtaeg. Rakendusüksus teavitab taotlejat menetlemise tähtaja pikenemisest viivitamatult.

Lõikes 4 täpsustakse, et taotlusi hinnatakse lõikes 5 punktides 1–5 sätestatud kriteeriumite alusel skaalal 0–4. Taotluse koondhinne moodustub hindamiskriteeriumide hinnete kaalutud keskmisest.

Lõikes 5 on toodud taotluste hindamiseks kasutatavad hindamiskriteeriumid ja nende osakaalud. Detailsem kirjeldus ja jaotus esitatakse rakendusüksuse poolt rakendusüksuse veebilehel § 19 lõike 1 alusel avaldatavas valikumetoodikas.

Eelnõu §-s 20 sätestatakse taotluste rahuldamise tingimused ja kord.

Lõike 1 kohaselt kuulub rahuldamisele nõuetele vastavaks tunnistatud taotlus, mis on määruse § 19 lõikes 5 loetletud valikukriteeriumide alusel saanud koondhindeks vähemalt 2,50, mis ei ole määruse § 19 lõike 5 punktides 1–5 toodud valikukriteeriumite lõikes hinnatud hindegas alla 2,0, ning mille rahastamise summa ei ületa määruse § 14 lõike 2 alusel täpsustatud eelarvet.

Lõikes 2 on loetletud detailid, mida taotluse rahuldamise otsus peab sisaldama.

Eelnõu §-s 21 on toodud taotluste rahuldamata jätmise tingimused ja kord.

Lõike 1 kohaselt jäetakse taotlus rahuldamata § 2 lõikes 2, § 7 lõikes 6 ning ühendmääruse § 8 lõigetes 2 ja 3 nimetatud juhtudel.

Lisaks lõikele 1 võib rakendusüksus jätta taotluse rahuldamata, kui taotluses esitatud ja taotluse menetlemisel kogutud teavet kogumis hinnates ilmneb, et projekti eesmärgid on saavutatavad toetuseta.

Lõikes 3 täpsustatakse, et menetluses olevate taotluste kohta, mille rahaline maht ületab meetme toetuse rahastamise eelarve vaba jäägi ja mida ei ole võimalik vastavalt ühendmääruse § 9 lõikes 1 sätestatule osaliselt rahuldada, tehakse ühendmääruse § 8 lõike 2 punkti 5 alusel taotluse rahuldamata jätmise otsus.

Eelnõu §-s 22 sätestatakse, kuidas toimub taotluste osaline või kõrvaltingimusega rahuldamine.

Lõike 1 kohaselt võib taotluse rahuldada osaliselt, kui taotluse täielik rahuldamine ei ole võimalik taotluste rahastamiseks ette nähtud toetuse mahu tõttu või kui taotluse täielik rahuldamine ei ole põhjendatud, arvestades taotletud toetuse summat, projekti tegevusi, tulemust või eesmärki. Lõike 3 kohaselt peab taotleja olema nõus rakendusüksuse poolt taotlusele tehtud muudatusettepanekutega, vastasel juhul teeb rakendusüksus taotluse rahuldamata jätmise otsuse.

Lõike 2 alusel võib rakendusüksus teha taotluse rahuldamise otsuse ka kõrvaltingimusega, kui on tõenäoline, et lõpliku otsuse tegemiseks vajalik eeldus saabub või täidetakse hiljemalt kõrvaltingimuses märgitud tähtaja jooksul ja kõrvaltingimuse seadmine on mõistlik. Kõrvaltingimuse nõuetekohasel saabumisel või täitmisel vormistatakse sellekohane teave taotluse rahuldamise otsuse juurde.

Eelnõu §-s 23 sätestatakse, kuidas toimub taotluste rahuldamise otsuse muutmine.

Taotluse rahuldamise otsust muudetakse lõike 1 kohaselt rakendusüksuse algatusel või toetuse saaja sellekohase kirjaliku avalduse alusel ühendmääruse §-s 12 sätestatud tingimustel ja korras.

Lõige 2 täpsustab, et rakendusüksusel on õigus keelduda taotluse rahuldamise otsuse muutmisest, kui soovitatav muudatus seab kahtluse alla projekti oodatavate tulemuste saavutamise või projekti tegevuste lõpetamise projekti abikõlblikkuse perioodil.

Lõike 3 kohaselt otsustab rakendusüksus taotluse rahuldamise otsuse muutmise 30 tööpäeva jooksul pärast vastavasisulise avalduse saamist ning võib lõike 4 alusel lubada muutmist ka tagasiulatuvalt, kui see aitab kaasa projekti tulemuste saavutamisele ja muudatus on põhjendatud.

6. peatükk

Toetuse saaja, partneri ja rakendusüksuse õigused ning kohustused

Eelnõu § 24 sätestab toetuse saaja ja partneri õigused ning kohustused.

Lõigete 1 ja 2 alusel peab toetuse saaja ja partner järgima ühendmääruses ettenähtud kohustusi.

Lõike 3 kohaselt peab toetuse saaja täiendavalt tagama, et materiaalse vara asendamisel enne kolme aasta möödumist arvates projekti abikõlblikkuse perioodi lõppemisest sama funktsiooni täitva varaga, kui materiaalne vara on purunenud või aegunud, säilib ettevõttes majandustegevus vahetatud vara abil vähemalt kolme aasta jooksul arvates projekti abikõlblikkuse perioodi lõppemisest. Suurettevõtjast toetuse saaja korral kohaldub käesoleva sätte rakendamisel kolme aasta asemel viie aasta pikkune periood.

Lõikega 4 seatakse toetuse saajale, kes viib toetuse abil ellu IPCEI projekti, kohustus tagada, et ta ei ületa eri rahastusallikatest toetuste kombineerimise tulemusena IPCEI projektile Euroopa Komisjonil poolt asjakohase riigiabi loa alusel lubatud maksimaalset toetussummat.

Lõikes 6 on toodud toetuse saaja teavitamiskohustus, mis tuleneb ühissätete määruse artiklist 50 ja projektide korral, mille kogumaksumus on üle 10M €.

Eelnõu §-s 25 loetletakse rakendusüksuse õigused ja kohustused.

7. peatükk

Aruannete esitamine ja toetuse maksmise tingimused

Eelnõu §-s 26 on sätestatud aruandlust puudutavad toimingud ning nõuded.

Lõige 1 näeb ette, et toetuse saaja esitab projekti vahe- ja lõpparuanded rakendusüksusele e-toetuse keskkonna kaudu hiljemalt toetuse rahuldamise otsuses sätestatud tähtajal. Projekti vahearandeid esitab toetuse saaja projekti abikõlblikkuse perioodil kaks korda 12 kalendrikuu jooksul ning projekti lõpparuande kahe kuu jooksul projekti abikõlblikkuse perioodi

lõppemisest arvates. Üldjuhul esitatakse üks 12 kalendrikuu jooksul esitatavatest vahearuanetest 31.12 seisuga.

Lõigete 3 ja 4 kohaselt peab vahearuanne sisaldama projekti tegevuste elluviimise ülevaadet ning hinnangut projekti edenemise kohta vastaval aruandlusperioodil, ning lõpparuanne kogu projekti tegevuste elluviimise ülevaadet ning hinnangut abikõlblikkuse perioodil tehtud edusammude ning tulemuste saavutamise kohta.

Kooskõlas lõigetega 5 ja 6, projekti vahe- ja lõpparuande vormid kehtestab ja teeb toetuse saajale kättesaadavaks rakendusüksus, kes kinnitab projekti aruande või lükkab selle tagasi seejuures hiljemalt 30 tööpäeva jooksul selle esitamisest juhul, kui aruanne ei vasta käesolevas määruses sätestatud nõuetele.

Eelnõu §-s 27 on toodud toetuse maksmise tingimused.

Lõige 1 sätestab, et toetust makstakse toetuse saajale tegelike kulude alusel. Toetuse maksmise eeldusteks on projekti tegevuste läbiviimine, abikõlblike kulude tegemine ning rakendusüksuse nõudmisel vastava aruandeperioodi vahe- või lõpparuande esitamine ja nende kinnitamine rakendusüksuse poolt.

Lõike 1 kohaselt nähakse ka ette võimalus maksta toetus välja otse arve väljastajale. Rakendusüksus võib teha seda ühendmääruse § 27 lõike 2 alusel, kui toetuse saaja on sellist soovi avaldanud ja on saanud arve väljastajalt kinnituse, et ta on sellest teadlik. Rakendusüksuse õigus teha makse otse arve väljastajale ei tähenda seejuures toetuse saaja kohustuste üleminekut rakendusüksusele ega seda, et toetuse saaja on toetuse väljamaksmisnõude loovutanud arve väljastajale. Kulu maksmise nõue loetakse toetuse saaja või partneri poolt täidetuks, kui rakendusüksus on makse teinud. Rakendusüksus teeb seejuures makseid ühendmääruse § 27 lõike 2 alusel tingimusel, et rakendusüksusel on võimalik menetleda maksetaotlust arvel märgitud maksetähtajaks.

Lõikes 2 sätestatakse, et läbipaistvuse suurendamiseks ning menetluse, sh järelkontrolli lihtsustamiseks peavad kõik abikõlblikud kulud olema tasutud pangaülekandega. Viimati nimetatud nõue ei kehti amortisatsioonikulude kohta. Teadus- ja arendusabi andmisel tuleb amortisatsioonikulude puhul lähtuda üldise grupierandi määruses sätestatud tingimustest ja raamatupidamise heast tavast.

Toetuse saaja esitab lõike 6 kohaselt maksetaotluse koos nõutud dokumentide ja tõenditega rakendusüksusele mitte tihedamini kui kord kvartalis.

Rakendusüksus menetleb maksetaotlust kuni 30 tööpäeva ning võib lõike 8 alusel teha toetuse maksmisest osalise või täieliku keeldumise otsuse, kui:

- 1) esitatud kuludokumendid ei vasta taotluses esitatud projekti perioodile, tegevustele ja eesmärkidele või kulu abikõlblikkuse tingimustele;
- 2) läbiviidud tegevused ei vasta taotluses esitatud tegevustele või nende toimumine ei ole tõendatud;
- 3) rakendusüksus jättis vastava aruandlusperioodi vahe- või lõpparuande kinnitamata;
- 4) toetuse saaja ei ole tagasimaksmisele kuuluvat toetust tagasi maksnud.

8. peatükk

Taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamine ja vaided

Eelnõu § 28 sätestab taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamise tingimused.

Antud paragrahvi kohaselt võib rakendusüksus tunnistada taotluse rahuldamise otsuse osaliselt või täielikult kehtetuks, kui:

- 1) ilmneb asjaolu, mille korral taotlust ei oleks rahuldatud või taotlus oleks rahuldatud osaliselt;
- 2) taotlemisel, taotluse rahuldamise otsuse muutmisel või projekti elluviimisel on esitatud ebaõiget või mitteteadlikku teavet või teave on jäetud esitamata;
- 3) kõrvaltingimusega taotluse rahuldamise otsuse korral kõrvaltingimus ei saabu või kõrvaltingimust ei suudeta täita;
- 4) toetuse saaja avaldust taotluse rahuldamise otsuse muutmiseks ei rahuldata ja toetuse saajal ei ole toetuse kasutamist ettenähtud tingimustel võimalik jätkata;
- 5) toetuse saaja esitab avalduse toetuse kasutamisest loobumise kohta.

Lisaks näeb antud paragrahv ette, et kui taotluse rahuldamise otsus tunnistatakse kehtetuks ja aluseta makstud toetuse kuulub tagastamisele, esitatakse taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamise otsuses toetuse tagasinõue finantskorrektsiooni otsuse vormistamise tingimuste ja korra kohaselt. Kui finantskorrektsiooni otsusega tühistatakse kogu taotluse rahuldamise otsuses nimetatud toetus, tunnistatakse taotluse rahuldamise otsus kehtetuks.

Eelnõu § 29 kohaselt tehakse finantskorrektsiooni otsus ja tagastatakse toetus vastavalt ÜSS2021_2027 § 28–30 ja ühendmääruse 34–38 sätestatule.

Eelnõu § 30 sätestab, kuidas toimub vaide esitamine. Lõike 1 kohaselt lahendab vaide rakendusasutus, ja lähtuvalt lõikest 2, toimetatakse vaidemenetlusega seotud teave, dokumendid ja vaideotsus vaide esitajale kätte elektrooniliselt.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. Eelnõu koostamisel on arvestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. a määrusega (EL) nr 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid.

Täiendavalt on eelnõu kooskõlas §-s 1 loetletud VTA määrusega, üldise grupierandi määrusega, TAI raamistikuga ning IPCEI teatisega.

4. Eelnõu mõjud

Eelnõu on töötatud välja kooskõlas ÕÜFi eesmärkide ja tingimustega ning omab positiivset mõju eeskätt järgneva osas:

- a) **keskkonnasäästlike investeeringute soodustamine** – kõik ÕÜFist toetatavad tegevused peavad olema kooskõlas Euroopa Liidus keskselt kehtestatud keskkonnasäästlikkuse põhimõtetega, mistõttu on eelnõu rakendamise mõju kliimale vähemalt neutraalne. Samuti

aidatakse eelnõu abil kaasa uute keskkonnasõbralike energialahenduste tootmisele ning pakkumisele, mis on vajalik mh põlevkivisektori osakaalu vähenemisega kaasnevate negatiivsete mõjude leevendamiseks Eesti energiaturul;

b) **Ida-Virumaa kui õiglase ülemineku keskmes oleva piirkonna majandusarengu toetamine** – eelnõu sihtgrupp on piisavalt lai (hõlmates lisaks tööstusele ka teisi valdkondi) ning selliste eeldustega (näiteks tänane palgatase), mis võimaldab toetuse abil mitmekesistada Ida-Viru piirkonna majandust, tekitades selleks uut tootmist eri tegevusvaldkondade üleselt ning soodustades uute keskmisest kõrgema palgatasemega töökohtade loomist. Vastavalt Euroopa Komisjonile õiglase ülemineku kava raames esitatule, aidatakse käesoleva eelnõu toel eeldatavalt kaasa vähemalt 20 suurinvesteeringu elluviimisele ning luuakse selle tulemusena Ida-Viru maakonnas vähemalt 1000 uut töökohta;

c) **Ida-Viru tööturu arengu toetamine** - investeeringute elluviimise toetamine võimaldab luua piirkonnas uusi töökohti, mis on potentsiaalselt atraktiivsed nii tänastele (eeskätt) Ida-Viru maakonna töötutele kui piirkonnas uusi töö- ja arenguvõimalusi otsivatele või kaaluvatele mittetöötutele, sh piirkonda tööandjate poolt meelitatavad välisspetsialistid. Eelnõu toetab lisaks investeeringutele ka nende elluviimiseks vajalike töötajate koolitamist, mis on oluline värbamisel, uute töötajate täiend- või ümberõppe tagamiseks. Samuti soodustatakse eelnõu abil puudega töötajate värbamist.

5. Eelnõu rakendamisega seotud kulud ja rakendamise eeldatavad tulud

Toetuse andmise rakendamisega seotud kulud kaetakse tehnilise abi vahenditest. Eelnõuga tulu ei teenita.

6. Eelnõu jõustumine

Eelnõu jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Keskkonnaministeeriumile, Maaeluministeeriumile, Haridus- ja Teadusministeeriumile, Kultuuriministeeriumile, Sotsiaalministeeriumile ja Riigi Tugiteenuste Keskusele eelnõude infosüsteemi EIS kaudu.

Täiendavalt esitatakse eelnõu seisukoha andmiseks ÕÜFi juhtkomisjonile.